

Om næringsutvikling i Overhalla

Nytenking og grønn verdiskaping

Drøftingsgrunnlag til kommunestyret 2021

Overhalla kommune
- positiv, frisk og framsynt

Innhold

	2
1. Bakgrunn og formål med utredningen.....	3
1.1. Bakgrunn	3
1.2. Formål med utredningen	4
1.3. Rammer.....	4
2. Status og utviklingstrekk for sysselsetting og næringer i Overhalla.....	5
2.1. Befolkningsprognoser	5
2.2. Sysselsetting.....	6
3. Kommunens roller og oppgaver i næringsarbeidet	9
3.1. Næringsretta samfunnsutvikling	9
3.2. Prosjektet «Næringsvennlig region»	12
3.3. Økonomiske virkemidler - næringsfond	13
3.4. Disponering av utbyttemidler fra NTE.....	14
3.5. Overhalla Realinvest As.....	14
3.6. Industriområder.....	15
3.7 Bredbånd	15
3.8 Vann og avløp.....	16
3.9 Omstilling til et mer bærekraftig samfunn og næringsliv	16
3.10 Stedsutvikling, bolyst m.v.....	17
3.11 Reiseliv – «Visit Namdalen»	17

4. Andre momenter – avslutning	3
	18

1. Bakgrunn og formål med utredningen

1.1. Bakgrunn

Kommunestyret tok inn følgende punkter i sitt vedtak 17. desember 2019 i sak 98/19
Årsbudsjett 2020:

«Rådmannen bes om å legge fram en sak for kommunestyret som grunnlag for en drøfting av hvordan Overhalla kommune skal bidra til å skape fortsatt vekst og utvikling i næringslivet og landbruket i Overhalla i årene framover.

Saken bør bl.a. inneholde en vurdering av:

- *Hvilke ressurser brukes og hvilke roller ivaretar Overhalla kommune i arbeidet med næringsutvikling i dag?*
- *I hvilken grad det vurderes å være samsvar mellom de ressursene som i dag brukes på næringsutvikling og næringslivets behov og forventninger*
- *Hvilke tjenester (i tillegg til nødvendige forvaltningsoppgaver) vil være de viktigste å tilby næringslivet?*
- *På hvilken måte Overhalla kommune kan være en aktiv bidragsyter til fortsatt vekst, utvikling og innovasjon i næringslivet i Overhalla*

Saken skal gi kommunestyret i Overhalla et grunnlag for å drøfte framtidig bruk av ressurser og organisering av kommunen sitt arbeid med næringsutvikling.»

1.2. Formål med utredningen

Denne utredningen har som formål å gi kommunestyret et grunnlag for å drøfte hvordan Overhalla kommune kan være en aktiv bidragsyter til fortsatt vekst, utvikling og innovasjon i næringslivet i kommunen. Dette i tråd med kommunestyrets bestilling til kommunedirektøren.

Utredningen vil forsøke å utdype forståelsen av hva «næringsutvikling» kan være i kommunal sammenheng. Utredningen ser på status og utviklingstrekk for sysselsetting og næringsliv i Overhalla, og en ser på mulige retninger hva angår strategier og grep for kommunens videre arbeid med å legge til rette for næringsutvikling.

1.3. Rammer

Utredningen er ment å gi et første grunnlag for drøfting av videre strategier og tiltak. Utredningen må ikke sees på som et forslag til næringsplan.

Utredningen er ment å gi et avgrenset men forhåpentligvis tilstrekkelig grunnlag for drøfting av tema og momenter. Utredningen vil slik sett ikke være en uttømmende behandling av temaet næringsutvikling, heller ikke hva angår status og utviklingstrekk.

Utredningsarbeidet ser til enkelte andre aktuelle utredninger og undersøkelser som er gjort om næringsutvikling i kommuner. Henvisninger til dette gjøres underveis i dokumentet.

Utredningen tar utgangspunkt i foreliggende utkast til kommuneplanens samfunnsdel

2021-2032 (sluttbehandles høsten 2021). Bærekraftsmålene står sentralt i kommunens langsiktige arbeid med utvikling av lokalsamfunnet, som næringsutvikling naturlig er en del av.

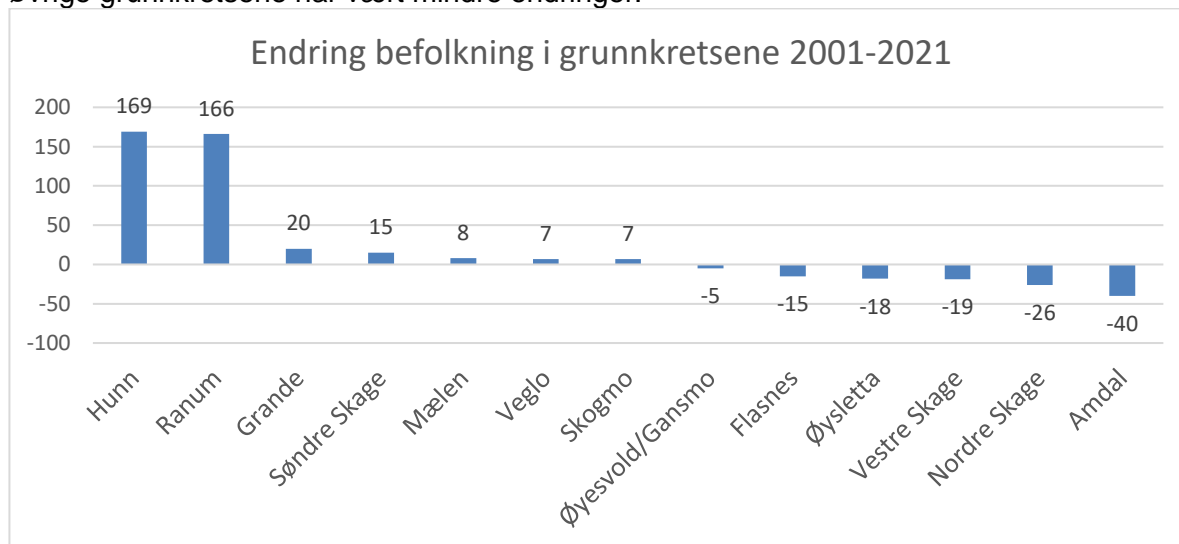
2. Status og utviklingstrekk for sysselsetting og næringer i Overhalla

2.1. Befolkningsprognoser

De sist oppdaterte befolkningsprognosene fra Statistisk Sentralbyrå (SSB) antyder at befolkningsveksten i Overhalla vil fortsette noe de kommende årene. Veksten er imidlertid i denne prognosen markert svakere fram mot 2040-2050 enn i tidligere prognoser. SSBs prognose (middelsprognosen, dvs. ikke prognosen for lav/høy nasjonal vekst) tilsier at Overhalla vil ha en befolkning på rundt 4000 innbyggere fram mot 2050. Det gir en vekst på ca 3 % fra dagens nivå.

Selv om samlet innbyggertall vil ha en viss vekst, viser prognosene at forholdet vil kunne endre seg mellom aldersgruppene. Prognosen viser at vi fram mot 2050 kan få ca. 13% færre i gruppen 0-19 år, ca. 6% færre i gruppen 20-66 år og hele 58% flere i gruppen 67 år og eldre. De kommende tiårene kan det dermed bli noen færre i arbeidsmessig alder.

Ser vi på *hvor* befolkningen i Overhalla bor (inndeling i grunnkretser), ser vi at de siste 20 årene har vært en markert befolkningsvekst på Hunn og på Ranemsletta, mens det i de øvrige grunnkretsene har vært mindre endringer.

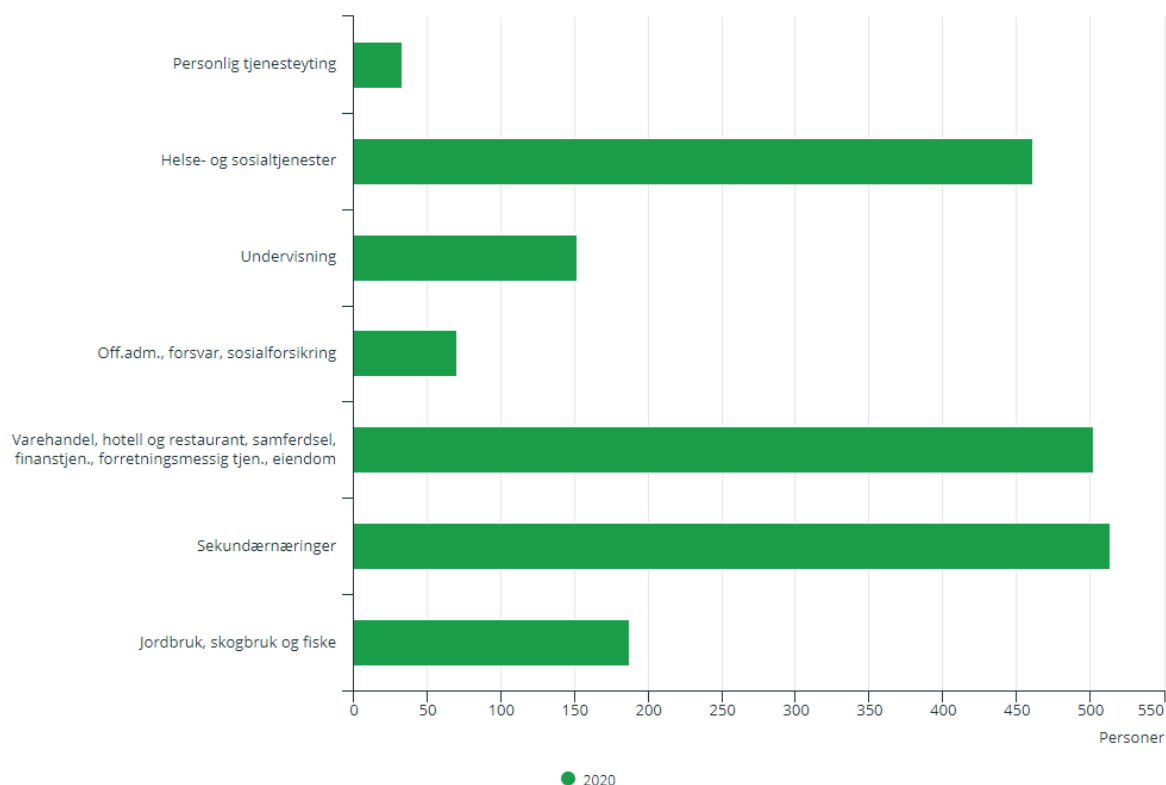

En befolkningsprognose fra SSB er selvsagt ingen fasit for hvordan det vil bli. Det er stor usikkerhet om videre utvikling, og prognosene oppdateres fortløpende ut fra endringer som skjer. Overhalla kommunes vil selv påvirke utviklingen gjennom de ulike årlige tiltak og satsinger som gjennomføres, og i samspillet med andre. Dette er nettopp temaet for denne utredningen.

2.2. Sysselsetting

Hva jobber innbyggerne i Overhalla med?

Næringene som sysselsetter flest i Overhalla er nå industri (21,5%), jordbruk, skogbruk og fiske (15,2 %) og bygg- og anleggsvirksomhet (14,8%). I 2010 var det landbruket som var største næring i Overhalla, mens det nå er industrien. Sysselsettinga i industrien har økt med vel 60% på ti år.

Utviklinga de siste ti årene gjenspeiler nok i stor grad utviklinga til klyngen Skogmo Industripark i denne perioden. De har nå 57 medlemsbedrifter (ulike næringer) med samlet ca. 800 ansatte og en omsetning på om lag 3 mrd. kr. Kompetanse- og utviklingselskapet Skogmo Industripark AS ble etablert i 2006.

For ti år siden var ellers landbruket i Overhalla målt i sysselsetting en dobbel så stor næring i som bygge- og anleggsvirksomheten, mens de nå er nesten like store. Bygge- og anleggsvirksomheten har hatt en sterk økning (38%), samtidig som landbruket er blitt vesentlig redusert (-27%).

Varehandelen er fortsatt den fjerde største private næringen i Overhalla, men har som landbruket også hatt en vesentlig nedgang i antall sysselsatte de siste ti årene (-31%). Transportbransjen er femte største private næring, og har holdt seg ganske stabil/svakt økende i samme periode.

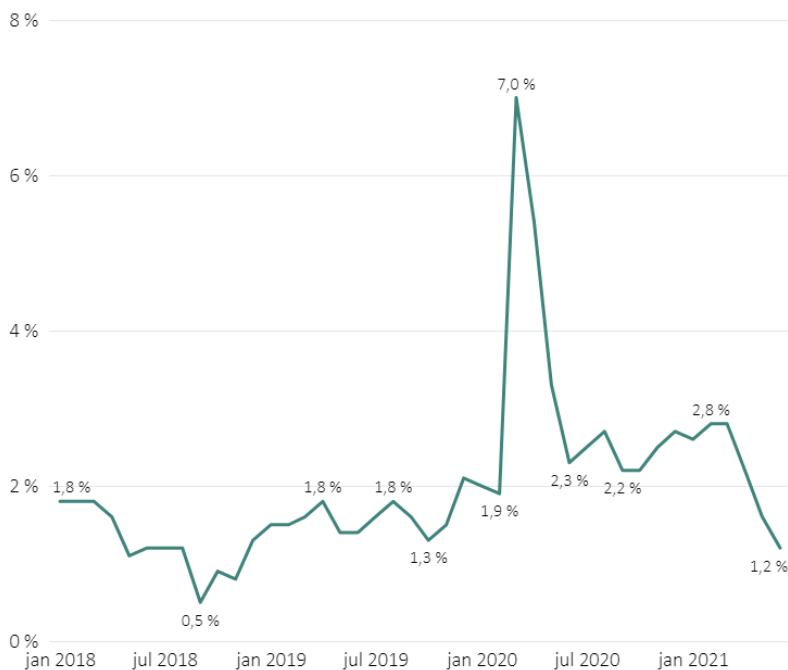

Endring i sysselsatte etter næring i Overhalla, 2010 - 2020

Arbeidsledigheten i Overhalla er lav (1,2 % i juni 2021). Utviklingen de tre siste årene viser lav ledighet i Overhalla, selv om det i starten av pandemien i 2020 var kortvarige økninger, som figuren nedenfor viser:

Helt ledige som andel av arbeidsstyrken i Overhalla

Det er en god del pendling ut og inn av kommunen:

Innbyggere som pendler til jobb i annen kommune

2020

906 personer

Personer som pendler inn til jobb i kommunen

2020

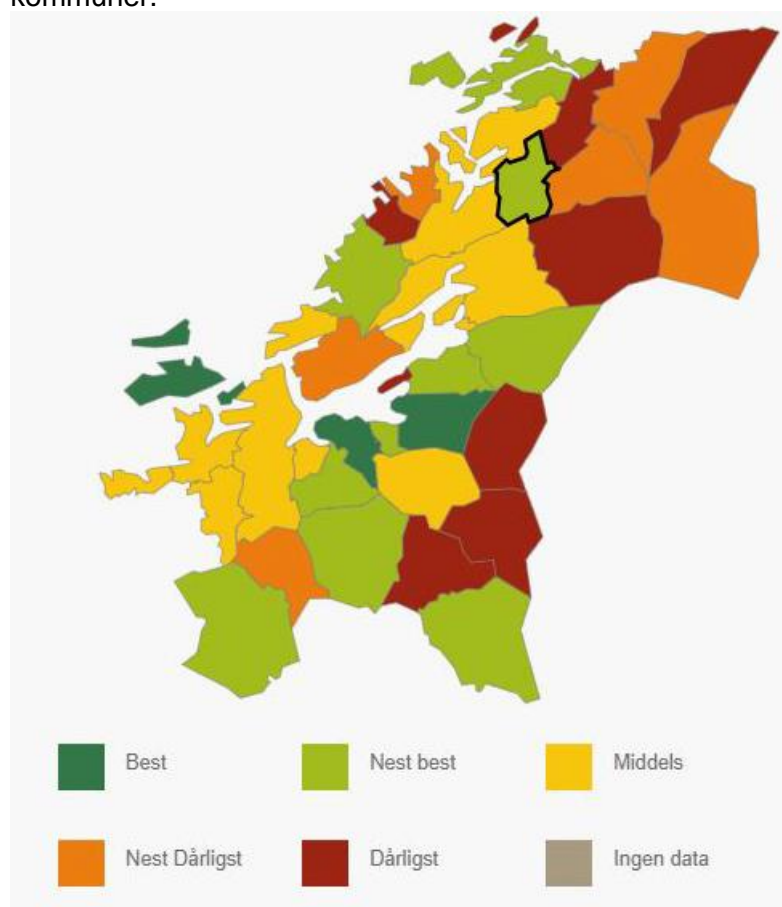
545 personer

De senere årene har trenden vært at flere pendler inn til Overhalla fra andre kommuner og færre pendler ut fra Overhalla.

De siste ti årene er det i Overhalla blitt flere arbeidstakere som har utenlandsk opprinnelse. Det store flertallet av disse kommer fra Polen.

Når vi ser på høyeste fullførte utdanningsnivå i Overhalla, har det i løpet av de siste ti årene blitt langt flere personer med utdanning på universitets-/høyskolenivå (+33%) og færre (-12%) med grunnskolenivå. Andelen med videregående skole har holdt seg stabil.

I [NHOs kommune-NM 2021](#) (rangerer kommunene etter attraktivitet og lokal vekstkraft basert på forhold ved næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommunal økonomi) kommer Overhalla på 13. plass i Trøndelag og på 134. plass av landets 356 kommuner.

3. Kommunens roller og oppgaver i næringsarbeidet

3.1. Næringsretta samfunnsutvikling

Kommunens fire overordnede roller generelt er å yte **tjenester**, utøve **myndighet**, være en **demokratisk arena** og være en **samfunnsutvikler**. Kommunen vil kunne påvirke utviklingen i det lokale næringslivet gjennom alle disse fire rollene.

Gjennom de kommunale tjenestene legges det et grunnlag for hvor attraktivt det er å bo og flytte til Overhalla. Alt fra barnehageplasser, skoler, helsetjenester, kommunale veger, gang- og sykkelveger, gatelys, vann/avløp, kultur- og fritidstilbud etc. er grunnleggende for at det skal være godt å bo i kommunen og dermed også det at bedriftene i Overhalla skal kunne rekruttere riktig kompetanse ved behov. Kommunen sin utøvelse av myndighet innen blant annet byggesaksbehandling, arealplanlegging m.v. har også betydning for både innbyggere og næringsliv.

Et sterkt og representativt lokaldemokrati med aktiv innbyggerdeltakelse er sentralt for utviklinga i kommunen. Hvilken lokal politikk som diskuteres og utøves påvirker lokalsamfunnet og hvordan rammebetingelsene oppfattes å være for både å bo og drive næring i kommunen. Gjennom best mulige tjenester, ulike tiltak og prosesser ønsker en å påvirke samfunnsutviklingen til beste for innbyggerne. Tilrettelegging av både boligområder, sentrumsutvikling, arealer for næringsvirksomhet, bredbånd, omstilling til et mer klima- og miljøvennlig samfunn, inkludering og deltakelse, osv. er en del av dette.

Begrepet «næringsutvikling» i kommunal sammenheng omfatter slik sett alt det en kommune gjør som både indirekte og direkte kan påvirke hvordan næringslivet i kommunen utvikler seg. Det er et langt bredere perspektiv enn det en tradisjonelt kanskje har fokusert mest på hva angår næringsutvikling i form av direkte, bedriftsrettede tiltak. Kanskje kan «næringsretta samfunnsutvikling» være et mer dekkende begrep enn næringsutvikling. Mange snakker også om det å være en god *vertskapskommune* for næringsliv, eller å være en *næringsvennlig* kommune/region. Uansett handler det om å ha forståelse for at utvikling av næringsliv i en kommune er et komplekst og mangesidig tema.

I artikkelen «[DISTRIKTSKOMMUNEN – ein pådrivar for næringsutvikling](#)» (Aarsæther, Myhr og Bye 2021) i tidsskriftet «Samfunn og økonomi», henviser forfatterne til en undersøkelse de har gjort om kommunenes næringsarbeid. Av 13 ulike innsatsområder som kommunene i undersøkelsen er bedt om å rangere viktigheten av, er det følgende tre områder som har fått høyest rangering:

- Attraktivitetstiltak (tiltak for å trekke til seg innbyggere/øke kommunens attraktivitet)
- Arealplanlegging (sikre arealer til næringsformål)
- Bredbånd

Attraktivitet innebærer i praksis å arbeide med stedsutvikling i bred forstand.

Av andre tema som framheves som viktige i undersøkelsen, er blant annet kommunalt

næringsfond, ordføreren som påvirker og «døråpner» opp mot sentralt nivå, bruk av budsjettmidler til opparbeidelse industriområder og næringsretta arealplanlegging. Næringsfond nevnes særskilt som et tiltak rettet mot de helt små bedriftene og mot etablerere i oppstartsfasen, eller det man omtaler som «underskogen» i næringslivet.

Kommunene arbeider gjerne svært ulikt med næringsutvikling. Det er også naturlig ut fra ulikheter i særpreg og rammebetingelser i den enkelte kommune, herunder hvordan næringsstrukturen i kommunen er i dag, lokalt utfordringsbilde, demografi, geografi, ressurstilgang osv.

Kommunene er også forvaltningsorgan for **landbruks- og matsektoren** og skal gjennomføre landbrukspolitikken på lokalt nivå. Oppgavene omfatter faglig rådgivning og veiledning til den enkelte bruker, forvaltningsansvar for juridiske og økonomiske virkemidler, mobilisering og tilrettelegging for næringsutvikling både innen tradisjonelt landbruk og nye næringer. Kommunen har altså et særskilt ansvar for landbruksnæringen. Oppgavene her utføres av kommunens landbrukskontor (fra 1.6.2021 benevnt «Overhalla og Grong landbruk og natur», hvor Overhalla er vertskommune for det interkommunale samarbeidet med Grong kommune). Kommunen er her også førstelinjekontakt for virkemiddelbruken overfor landbruket innenfor næringsutvikling.

Næringsutvikling er i stor grad et utpreget **nettverksarbeid**, hvor nettopp samspillet mellom ulike aktører er viktig for innovasjon og utvikling. Det kan være et samspill mellom bedrifter, kommuner/fylkeskommune, forskning- og utdanningsmiljøer som f.eks. NTNU/Sintef, Nord Universitet, osv. Rekruttering, kompetanseutvikling og innovasjon/nytenking er gjennomgående sentrale tema.

Kommunen er en av flere aktører som arbeider med næringsutvikling. Av andre offentlige instanser har fylkeskommunen, Innovasjon Norge (IN), Statsforvalteren, SIVA (Selskapet for industrivekst), Norges forskningsråd (NFR) og Sametinget ulike roller overfor næringslivet og disse disponerer økonomiske næringspolitiske virkemidler. I tillegg er det en rekke næringsaktiviteter som krever egne tillatelser, godkjenninger, kvoter m.v. fra myndighetene for å drive virksomhet, slik som Mattilsynet, Landbruksdirektoratet, Miljødirektoratet, Fiskeridirektoratet, Petroleumsstilsynet, Arbeidstilsynet mv. Finansieringsinstitusjoner som banker og fond har en viktig rolle i både rådgivning og finansiering av næringsutvikling og næringsvirksomhet.

I tillegg til de offentlige aktørene er det også private virksomheter som har rådgivning og næringsutvikling som spesifikt formål. I våre region kan her nevnes eksempelvis iNam, Proneo, Lierne Utvikling AS, InnovArena, Val FoU og Skogmo Industripark. Disse aktørene retter seg delvis mot ulike næringer og tilbyr ulike tjenester og kompetanse.

KS har primo 2021 fått utarbeidet en [rapport om lærdommer fra gode vertskommuner for næringsutvikling](#). Rapporten er utarbeidet av Samfunnsøkonomisk Analyse AS og Vista Analyse AS. De har analysert følgende problemstillinger:

1. Hva kjennetegner en god vertskapskommune?
2. Hva er de viktigste barrierene for å ta en rolle som god vertskapskommune?
3. Hvilke tiltak bør settes i verk for å styrke kommunal sektor som aktiv næringsutvikler?
4. Hva kreves fra næringslivets side for å fungere som en god samarbeidspartner?

Rapporten har kartlagt næringsutviklingsarbeid i 17 case-kommuner, hvor de har intervjuet både kommuner og næringslivet i disse kommunene. De oppsummerer erfaringene med at kommuner med vellykket arbeid for næringsutvikling:

- ser næringsutviklingsarbeid som en del av kommunens arbeid for gode lokalsamfunn. Følgelig ser kommunene næringsutvikling som en kilde også til positiv befolkningsutvikling.
- tar utgangspunkt i egen kommunes geografiske og næringsmessige fortrinn og utfordringer, herunder utnytter «flaks» til faktisk handling.
- er opptatt av å utvikle og holde fast på en langsiktig strategi for næringsutvikling.
- er opptatt av at arbeidet er godt forankret både i kommunens administrative og politisk ledelse.
- har jevnlig og god dialog med relevante næringsaktører i egen kommune, for slik å involvere lokalt næringsliv i strategisk planlegging.
- ser eget arbeid som en del av regionens arbeid for positiv næringsvekst.
- har en bred innfallsvinkel til næringsutviklingsarbeidet på tvers av kommunale sektorer
- har god dialog med næringslivet både på administrativt og politisk nivå

Rapporten ser også på hva som kreves av næringslivet selv for å fungere som en god samarbeidspartner. De trekker bl.a. fram:

- God **organisering**, slik at kommunene har representative kontaktflater som de kan trekke vekslers på i strategiske planprosesser.
- Aktive initiativ til **dialog og samhandling**. Når større næringsaktører etablerer seg i små kommuner eller i kommuner med “voksesmerter”, er det viktig at bedriftene selv bidrar med god dialog og vilje til å bidra tilbake til samfunnet. En bedrift som oppnår legitimitet i befolkningen, vil også kunne oppnå egennytte i form av bedre dialog og enklere veier til løsninger snarere enn barrierer.
- Styrke **rekruttering og kompetanseutvikling**. Bedriftene kan bidra med undervisning, lærlingeplasser, stipend eller ved å tilrettelegge for prosjekter med skolene som bidrar til å øke interessen for et fagområde som trenger kompetent arbeidskraft.
- Vilje (og tid) til å stille opp for **felleskapssatsinger**.
- Kjennskap til **plan- og bygningsloven**. Jo tidligere næringsaktører informerer om framtidige behov, jo bedre muligheter er det for å gjennomføre planprosessen i tråd med de juridiske kravene. Dersom kommune og næringslivets organisasjoner kan «utdanne» hverandre i hverandres rammebetingelser, jo bedre muligheter er det for realistiske og framtidsrettede strategiske planer.
- Bidra med **markedsinformasjon**. Bedriftene må bidra med god informasjon om markedsutvikling, slik at kommunen har mulighet for å følge opp både der det kan komme utfordringer og der det kan dukke opp muligheter. En viktig side av informasjonsarbeidet fra næringslivets aktører er å synliggjøre forskjeller på kort og lang sikt.
- Informasjon om betydningen av komplementære virksomheter eller næringer.

KS-rapporten beskriver ellers at det mest entydige resultatet fra bedriftsundersøkelsen i prosjektet er betydningen av utvikling av **sentrumsområdene** i kommunene. Sammenhengen beskrives som at mer attraktive sentrumsområder skaper økt bolyst, som

igjen er viktig for å trekke til seg og holde på arbeidskraft.

Rapporten påpeker at selv om det er en tydelig sammenheng mellom befolkningsvekst og sysselsetting, er det flere årsaker til befolkningsvekst ut over vekst i kommunens næringsliv. Viktigst er trivsel og familietilknytning. Det kan også være slik at ressurspersoner flytter til kommunen og så bidrar til næringsvekst.

Hvis kommunen skal realisere vekst, fremheves det i KS-rapporten at det er nødvendig å ha en forståelse både av eksisterende næringslivssituasjon, og hva som er en realistisk vekst i årene som kommer. Realistisk vekst er koblet til å utnytte innsikter om hva som er kommunen (eller regionens) **fortrinn** sammenlignet med andre steder. Her må en se på hvilke fortrinn i Overhalla og regionen som kan forsterkes eller skapes. Fortrinn kan eksempelvis være knyttet til naturressurser, energi, nærhet til store markeder, effektive logistikkmuligheter, god samhandling og ikke minst kompetanse.

3.2. Prosjektet «Næringsvennlig region»

Namdal regionråd gjennomfører for tiden forprosjektet «Næringsvennlig region», hvor PwC er engasjert i å utrede og komme fram til mulige forslag for hvordan kommunene i Namdalen kan organisere det man kaller «næringsapparatet». Forprosjektet kommer som en oppfølging av foregående forstudie som PwC også utførte for regionrådet. Tanken er også at forprosjektet kan etterfølges av et hovedprosjekt om samme tema.

Forstudien viste at kommunene i Namdal i stor grad har ulike særpreg og behov hva angår næringer, demografi og videre utvikling.

Prosjektet deler rollene med næringsutvikling inn i a) *førstelinetjeneste/servicerolle* (være kontaktpunkt, disponering av økonomiske virkemidler, råd og veiledning), b) *andrelinjetjeneste/forretningsutviklerrolle* (initiere og gjennomføre utviklingsprosjekter i samarbeid med bedriftene, utvikle og følge opp strategiske planer, delta aktivt på lokale næringsarenaer, etc.) og c) *samfunnsutviklerrollen* (Initiere og gjennomføre utviklingsprosjekter for å legge til rette for næringsutvikling i lokalområdet eller regionen).

Kommunedirektøren legger til grunn at «næringsutvikling» ikke er en *tjeneste* som det offentlige skal yte overfor ulike næringsaktører, men at «næringsutvikling» heller er et resultat av velfungerende nettverk og god samhandling mellom berørte næringsaktører og andre, og hvor kommunen i stor grad legger til rette de rammebetingelser som kommunen har muligheter for å påvirke.

Rapport og eventuelle konkrete forslag fra pågående forprosjekt «Næringsvennlig region» vil bli lagt frem for kommunestyret når det foreligger. Dette vil også kunne tilføre oss opplysninger som kan være relevant å ha med i helhetsvurderinger av temaet næringsutvikling framover.

Overhalla kommune har p.t. ingen dedikert avsatt ressurs/ansatt til å arbeide med næringsutvikling. Tidligere var man del av Midtre Namdal samkommunes felles apparat. En ikke ubetydelig del av ressursene da gikk også til å håndtere forvaltning og tildeling av

midler fra kommunenes næringsfond, samtidig som det var en type «førstelinjetjeneste» som ga råd og bistand til de som tok kontakt. Som beskrevet nedenfor har tidligere statlige/fylkeskommunale virkemidler/overføringer til kommunale næringsfond falt bort de siste årene. Kommunedirektøren ser det ikke som åpenbart at det er hensiktsmessig å ha en egen «næringskonsulent» i kommunen. Behovet for og effekten av en slik ressurs er uklar. En ser at dette er tilsvarende vurdering i mange andre kommuner. Noen kommuner kjøper tjenester fra utviklingsaktører som f.eks. iNam og Proneo. En nærmere behovsavklaring er etter kommunedirektørens syn nødvendig her, før en tar stilling til slike grep.

3.3. Økonomiske virkemidler - næringsfond

Tradisjonelt har kommunene hatt en rolle med å tildele midler fra kommunale næringsfond til støtte for aktører som vil gjennomføre aktuelle tiltak for utvikling av sin virksomhet. Fram til for et par år siden fikk kommunene årlig overført midler fra stat/fylke til slike kommunale næringsfond. Overhalla kommunes andel av dette (de siste årene ca. kr. 500.000) ble forvaltet sammen med de øvrige deltakerkommunenes andeler av Midtre Namdal samkommune næringskontor fram til samkommunen ble avviklet.

Fra 2020 får ikke kommunene i utgangspunktet lenger overført midler til næringsfond. I forbindelse med håndteringen av koronapandemien ble kommunene likevel tildelt ekstraordinære midler til kommunale næringsfond som etter søknader høsten 2020 er blitt tildelt lokale bedrifter. I Overhalla er dette håndtert av sentraladministrasjonen i kommunen (økonomisjef og kommunedirektør), etter å ha fått fullmakt til dette fra kommunestyret. Dette ekstraordinære næringsfondet utgjorde vel kr. 900.000 og sluttrapport ble lagt fram for kommunestyret.

Som en del av pandemihåndteringen fikk kommunene også tildelt noe midler til å tildele lokale bedrifter som kompensasjon for merutgifter/tap de hadde hatt gjennom pandemien. I Overhalla utgjorde dette vel kr. 600.000. Søknadsprosess og tildeling ble i likhet med næringsfondet nevnt ovenfor håndtert av sentraladministrasjonen.

Erfaringene hittil tilsier at det med ujevne mellomrom kommer henvendelser til kommunen med spørsmål om støtte til utviklingstiltak i eksisterende bedrifter eller aktiviteter i forbindelse med mulig oppstart av ny virksomhet. Ettersom det også er andre aktører som har roller opp mot finansiering av utviklingstiltak, må kommunen vurdere om en skal ha egne midler til dette og hvilke premisser som da skal ligge til grunn for eventuell kommunal støtte. Av det en har fått av henvendelser i senere tid om muligheter for støtte, er det i hovedsak mindre aktører som etterspør støtte i en tidligfase og med relativt små beløp. Dette er da i hovedsak henvendelser det vil være naturlig å håndtere administrativt. Kommunedirektøren ser det som hensiktsmessig å avsette en mindre pott til slike formål.

Tildeling av økonomisk støtte til bedrifter skal foregå i tråd med EU-regelverket for offentlig støtte.

3.4. Disponering av utbyttmidler fra NTE

Etter at kommunene i gamle Nord-Trøndelag fra 2018 overtok eierskapet til NTE, har kommunene fått årlige og varierende utbyttmidler fra NTE. Et premiss for overtakelsen av eierandeler var blant annet at utbytte fra NTE ikke skulle gå inn i kommunenes drift, jfr. overdragelsesavtalen:

- Utbyttmidlene forutsettes å inngå som del av hver enkelt kommunes virksomhet, brukes til utviklingstiltak og forvaltes atskilt fra kommunenes øvrige midler.
- Utbyttmidlene skal i henhold til dette legges over i kommunale/regionale næringsfond og/eller egne kommunale fond for samfunnsutvikling med definerte formål og vedtekter.

I samarbeidsavtalen om interkommunalt politisk råd Namdal (Namdal Regionråd) ble det tatt inn at 20 % av kommunenes årlige utbytte fra NTE skal overføres til regionrådet, med egne føringer for disponeringen der («Retningslinjer for NTE-fondet»). Primært disponerer de midlene til tiltak for å nå målene i Namdalsstrategien.

I desember 2018 vedtok kommunestyret at resterende 80 % av utbyttet skal avsettes til et «nærings- og samfunnsutviklingsfond».

Nærmere retningslinjer for nærings- og samfunnsutviklingsfondet ble vedtatt av formannskapet i mars 2020 (vedtak i formannskapet pga avlyst kommunestyremøte som følge av pandemien). Det ble da vedtatt at 50 % av utbyttmidlene kan disponeres til nærings- og samfunnsutviklingstiltak, mens 30 % avsettes til reservefond/bufferkapital. Overføringen av 20 % til regionrådet kommer i tillegg. Det ble også vedtatt i finansiere tilskudd til Visit Namdalen og prosjektet «Skogmo Industripark 2.0» av nærings- og samfunnsutviklingsfondet fra 2020

Det ble i vedtaket også gitt uttrykk for at Overhalla kommune ser behov for en nærmere vurdering av andelen og bruken av utbyttmidlene som overføres regionrådet.

I årsbudsjettet for 2021 ble også medlemsandel i regionrådet dekket nærings- og samfunnsfondet, samt midler til Jernbanestien og bredbånd (delvis).

3.5. Overhalla Realinvest AS

Etter avvikling/realisering av det tidligere heleide selskapet Overhalla Næringsbygg AS, etablerte kommunen selskapet Overhalla Realinvest AS, først som et heleid kommunalt AS og senere utvidelse med også enkelte private investorer. Kommunens eierandel er ca 76%. Selskapet har en samlet kapital på ca 9 mill. kr.

Det har så langt ikke vært gjennomført noen vesentlige investeringer i regi av selskapet. Selskapets årlige kostnader har hittil vært større enn avkastningen på kapitalen.

Ved kommunestyrets behandling av kommunens eierskapsmelding i november 2020, vedtok kommunestyret å be kommunedirektøren komme tilbake med en utredning av eierskapet i selskapet. Daglig leder i selskapet hadde en orientering til formannskapet

våren 2021. Det pågår nå et arbeid for å avklare videre muligheter for selskapet med tanke på å oppnå effekter i form av økt verdiskaping og sysselsetting. Dette vil komme som egen sak til kommunestyret.

3.6. Industriområder

Kommunens to definerte industriområder (Skogmo og Skage) har begge ledige arealer for etableringer, samtidig som det er et potensiale for bedre utnyttelse av eksisterende arealer som er i bruk. På begge områdene er det de siste årene kommet nyetableringer og gjennomført vesentlige investeringer/utvidelser hos eksisterende virksomheter.

Kommunen har lagt til rette med tomtsalg og opparbeidelse av infrastruktur (reguleringsplanarbeid, strømtilgang/trafoer, veg, vann, avløp).

Våren 2021 ble det på kort tid gjennomført en utredning lokalt av muligheten for å tilby arealer til en etablering av batterifabrikk i tilknytning til Skage Industriområde, i sammenheng med at store aktører inviterte norske kommuner til å komme med tilbud om lokalisering. Mulighetsstudien ble gjennomført i et samspill mellom Overhalla kommune og Skogmo Industripark AS, og med berørte grunneiere. Mange kommuner ga tilsvarende innspill om lokalisering. Det ble tidlig avklart at Overhalla ikke ble med i den videre prosessen. Endelig lokalisering er ennå ikke avklart. Selv om Overhalla ikke ble med videre, fikk man likevel høstet erfaringer om denne type store etableringer og hva det kan kreve av løsninger lokalt, ikke minst hva angår arealbehov, energibehov, behov for arbeidskraft og tidspress i planarbeidet for å tilrettelegge nødvendige arealer. I dette tilfellet var behovet for arealer langt større enn disponible arealer på Skage industriområde.

Selv om batterifabrikk som eksempel var spesielt, viser det likevel at man ofte kan være avhengig av at arealer allerede er lagt til rette når aktører henvender seg med interesse for eventuell etablering. Samtidig viser eksempelet at behovene hos mulige etableringer kan variere stort mellom ulike typer og størrelse på virksomheter, og at man må ha fleksibilitet til å møte ulike behov. Ofte vil det være planprosesser som kan ta lengst tid å avklare. Det at vi har oppdaterte reguleringsplaner for industriområdene er slik sett vesentlig.

3.7 Bredbånd

De senere årene har Overhalla kommune arbeidet med å få bygget ut bredbånd til innbyggere og næringsliv i kommunen. Dette i tråd med vedtatt bredbåndsstrategi for Overhalla kommune. Utbyggingen foregår i nært samspill med Trøndelag fylkeskommune. I løpet av de siste årene er det besluttet og i hovedsak gjennomført utbygging av fiberutbygging i fire områder (Øysletta, Melen - Øyesvold – Ryggahøgda, Sørsida (deler), Hammer – Vannebo) med en samlet kommunal støtte på ca. 5,3 mill. kr.

Det arbeides med å få gjennomført bredbåndsutbygging av resterende områder. Et foreløpig anslag er at dette betinger en kommunal medfinansiering på 4,5-5 mill. kr. de kommende år.

Totalt sett er det dermed ca. 10 mill. kr. som kommunen må bruke på å få gitt innbyggere og næringsliv en god og framtidsrettet digital infrastruktur. Dette kommer i tillegg til de investeringer i fibernett som kommunen tidligere har gjennomført i kommunal regi og for å knytte alle kommunale tjenesteområder til både et internt og eksternt høyhastighetsnett. Det kommunale fibernettet har tidligere også vært avgjørende for at flere områder i kommunen tidlig har fått god bredbåndsdekning.

Kommunedirektøren har en klar forventning om at Overhalla i løpet av relativt kort tid i all hovedsak vil ha god bredbåndsdekning, noe som på mange områder er helt avgjørende både for bosetting, trivsel og verdiskaping.

3.8 Vann og avløp

Vann og avløp er kritisk infrastruktur både for innbyggerne generelt og for næringslivet i kommunen. Selv om hovedmengden av husstandene har kommunalt vann av god kvalitet, er det fortsatt en del som har privat vannforsyning av varierende og til dels dårlig kvalitet/forsyningssikkerhet. Kommunen har i senere tid stadig oftere fått henvendelser fra husstander og gårdsbruk som ønsker tilkobling til kommunal vannforsyning, som følge av problemer med de private løsningene. Dette fremmes som egne saker til politisk behandling så snart det er tilstrekkelig utredet.

Samtidig er det flere tema som kommunen også med arbeide med framover hva angår den kommunale vannforsyningen. Etter hvert som flere deler av kommunen bygges ut med boliger og næring, øker også behovet for å iverksette tiltak som kan bidra til økt forsyningssikkerhet og beredskap til å håndtere den risiko man alltid vil ha omkring vannforsyning. I sommersesongen har vi periodevis utfordringer med å klare å forsyne alle deler av kommunen med nok vann. Ledningsnettet er på flere strekninger en begrensning for hvor mye vann vi klarer å distribuere når bruken topper seg hos husstander og næringsliv.

I arbeidet med ny hovedplan for vannforsyning må det gjøres nærmere vurderinger av behov framover for de som i dag har privat vannforsyning, og samtidig se nærmere på hvordan ulike næringsaktører kan få dekket sine behov for vannforsyning.

3.9 Omstilling til et mer bærekraftig samfunn og næringsliv

I tråd med FNs bærekraftsmål og klimamålene vi står overfor, er det åpenbart at vi nå er inne i et «omstillingens tiår», hvor svært mye må og vil ha endret seg når vi kommer til år 2030 og videre. Næringslivet har en sentral rolle i dette. Tema bærekraft, sirkulærøkonomi og klimafotavtrykk er i stadig større grad på dagsorden i bedriftene og i styrerommene. Professor Tor Andreassen ved Norges Handelshøyskole uttalte nylig at det for bedriftene rett og slett er et spørsmål om å «bli bærekraftig eller forsvinn». Det handler om å utvikle varer, tjenester og virksomheter som er relevante og levedyktige når forsterkede krav til

bærekraft slår inn over næringslivet.

Overhalla kommune har hatt og har et godt samarbeid med bl.a. Skogmo Industripark om tema bærekraft i bred forstand. Gjennom forskjellige prosesser har industriparken bidratt godt i kommunens samfunnsplanlegging og prosjekter, og kommunen forsøker å bidra til at industriparken lykkes best mulig med sine satsinger innenfor tema bærekraft. Prosjektet «Skogmo Industripark 2.0» er et eksempel på dette, og viser at næringslivet i Overhalla tar omstillingsarbeidet til et mer bærekraftig samfunn på alvor. Dette har mange sider, hvor også det med rekruttering av framtidens kompetanse er en av dem. Det berører også tema som bolyst, stedsutvikling, kultur og identitet m.v.

Det å inngå i ulike former for samhandling med bl.a. Skogmo Industripark er viktig for kommunen, for å støtte opp under det omstillingsarbeidet som må pågå kontinuerlig for å møte endringer framover.

Offentlige anskaffelser er et sentralt redskap for å sette fokus på bærekraft. Her har kommunene muligheter for å stille krav som kan utløse utviklingsarbeid i bedriftene og i en mer bærekraftig retning. Dette er på den ene siden et eget fagfelt, samtidig som det berører alle fag- og tjenesteområder i kommunen. Vi må ha kompetanse til å avklare våre behov og mulige bærekraftsforbedringer som kan oppnås gjennom våre anskaffelser.

3.10 Stedsutvikling, bolyst m.v.

Næringslivet i kommunen er på mange måter avhengig av lokalsamfunnet rundt seg, og ikke minst det å klare å rekruttere og beholde riktig kompetanse. For mange av bedriftene er det krevende å klare dette. Det blir da også et spørsmål hva Overhalla-samfunnet samlet kan ha å tilby de som vurderer å flytte til kommunen og de som allerede bor her eller i distriktet. På mange måter er det en oppgave for kommunen å arbeide med fortløpende.

Kommunedirektøren ser det som vesentlig å være bevisst at det å bruke ressurser på utforming og utvikling av lokalsamfunnet, også er en vesentlig del av det å være en næringsvennlig kommune.

3.11 Reiseliv – «Visit Namdalen»

Overhalla kommune er en av medeierne i Visit Namdalen SA og gir årlig støtte ca. kr 140.000 til selskapet. Selskapet beskriver seg som et destinasjonsselskap som skal:

1. Bygge en sterk merkevare og godt omdømme.

2. Synliggjøre unike og gode opplevelser
3. Utvikle Namdalen som attraktivt reisemål.
4. Bidra til lokal verdiskaping og sysselsetting i reiselivet

Det kan være grunn til å drøfte nærmere hva som er kommunens rolle i denne bransjen og i dette selskapet. Samtidig som virksomheten her retter seg mot reiselivet, er det også et fokus på det som berører tilbudet til innbyggerne i Namdalen og dermed også mot et videre fokus på bolyst.

4. Andre momenter – avslutning

Kommunene i Namdalen og ellers er på mange måter ulike hva angår næringsliv og aktuelle tiltak for å legge til rette for videre næringsutvikling. Det som er riktige tiltak i en kommune trenger dermed ikke å være riktig i en annen kommune. Kommunedirektøren legger derfor til grunn at det er viktig at arbeidet for å legge til rette for næringsutvikling er basert på innsikt og vurderinger av lokale behov og særpreg i Overhalla og omegn.

Et særtrekk ved næringslivet i Overhalla er det at vi har Skogmo Industripark i kommunen. Her har en vesentlig del av næringslivet i Overhalla rigget seg med et eget utviklingsapparat som over tid har vist at man klarer å bygge kapasitet og utviklingskraft til beste for medlemsbedriftene og for verdiskaping og sysselsetting. De siste årene har Skogmo Industripark også evnet å knytte til seg sterke utviklingsaktører som NTNU, Sintef, fylkeskommunen osv. Man har blitt en utprøvingsarena hvor også studenter får utviklingsoppgaver som del av sin utdanning, og man er bevisst på en langsiktig omdømmebygging som er viktig for framtidig rekruttering.

Kommunedirektøren ser det som avgjørende at Overhalla kommune klarer å støtte opp under det gode arbeidet som foregår i regi av Skogmo Industripark. Kommunen er med på «Skogmo Industripark 2.0» som nå er i ferd med å avsluttes, og det vil være naturlig at kommunen også ser sin rolle i en videre satsing.

Samlet sett må Overhalla kommune som en liten kommune med begrensede ressurser (både i form av medarbeidere og økonomi) nøye prioritere hvor en bør sette inn ressursene. Det vil være naturlig å ha hovedfokus på de samfunnsoppgavene som er kjerneoppgaver for kommunen å håndtere, og som er avgjørende for at det også er lagt godt til rette for sysselsetting og verdiskaping i kommunen.

Så er det også viktig at kommunen evner å delta i de prosesser og aktiviteter som kan komme og som kan styrke arbeidet for næringsutvikling i Overhalla, på kort og på lang sikt. Kommunen ønsker å være en engasjert medspiller for utvikling.

Denne logoen og teksten kan du flytte til siste side hvis du vil. Hvis ikke kan du bare fjerne den og fortsette på planen din.

Overhalla kommune

- positiv, frisk og framsynt

OVERHALLA KOMMUNE SVALIVEGEN 2 - 7863 OVERHALLA
E-POST: POSTMOTTAK@OVERHALLA.KOMMUNE.NO **TLF:** 742 80 000

